

Brüssel, 31.7.2018
COM(2018) 562 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE
milles antakse hinnang merestrategia raamdirektiivil põhinevatele liikmesriikide
meetmeprogrammidele

{SWD(2018) 393 final}

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE,
milles antakse hinnang merestrategie raamdirektiivil põhinevatele liikmesriikide
meetmeprogrammidele

Mereelustik ja -ressursid: meie planeedi päästerõngas

Nüüdseks peetakse ümberlökkamatuks tõsiasi, et mered ja ookeanid on meie planeedi heaolu jaoks olulised. Inimtegevus avaldab survet,¹ mis mõjutab mereelustikku ja selle elukeskkonda ning meie ookeanide põhifunktsioone. Hiljutiste algatustega on parandatud teadlikkust meie merede ja ookeanide tervise ja olukorra kohta. Sellised algatused on näiteks säästva arengu eesmärgi 14² vastuvõtmine, et kaitsta ja kasutada säästvalt ookeane, meresid ja mere elusressursse; ühisteatis rahvusvahelise ookeanide majandamise kohta;³ säästva arengu eesmärgi 14 teemaline ookeanikonverents;⁴ ning konverentside seeria „Meie ookean“, mille viimase konverentsi korraldas Euroopa Liit 2017. aasta oktoobris⁵.

ELi liikmesriigid on viimase kuue aasta jooksul töötanud välja merestrategieid, et täita **merestrategie raamdirektiivi**⁶ nõudeid. Direktiiviga nõutakse, et liikmesriigid hindaksid merekeskkonna kvaliteedi seisundit, piiritleksid hea keskkonnaseisundi, kehtestaksid asjakohased keskkonnaalased eesmärgid ja koostaksid sobivad järelevalveprogrammid ning rakendaksid meetmeid, et saavutada direktiivi põhieesmärk tagada kõigil ELi merealadel 2020. aastaks hea keskkonnaseisund. „Hea keskkonnaseisundi“ mõiste määratletakse direktiivis selliste tunnuste⁷ kaudu nagu bioloogilise mitmekesisuse alalhoidmine või inimtekkeliste surveteguritega tegelemine, sh kalandus, merepõhja kahjustamine, merepraht ja saasteained. 2017. aasta juunis jõustunud uue komisjoni otsusega⁸ nõutakse, et liikmesriigid täidaksid nende territooriumile jäävate merealade „hea keskkonnaseisundi“ kvantitatiivsel määratlemisel ühtseid kriteeriume ja meetodikastandardeid. Oluline on see, et merestrategieid

¹ Inimtekkeliste survetegurite nimekiri on esitatud komisjoni 17. mai 2017. aasta direktiivis (EL) 2017/845, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/56/EÜ merestrategieate ettevalmistamisel arvesse võetavate elementide soovitusliku nimekirja osas (ELT L 125, 18.5.2017, lk 27).

² <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg14>.

³ Ühisteatis rahvusvahelise ookeanide majandamise kohta: meie ookeanide tulevikku hõlmav kava, JOIN(2016)49 final.

⁴ <https://oceanconference.un.org/>.

⁵ <http://www.ourocean2017.org>.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/56/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse merekeskkonnapoliitika-alane tegevusraamistik (merestrategie raamdirektiiv), ELT L 164, 25.6.2008, lk 19–40.

⁷ 11 kvalitatiivset tunnust on määratletud merestrategie raamdirektiivi I lisas ja neid on täpsustatud komisjoni otsuses 2017/848/EL. Need on D1 – bioloogiline mitmekesisus, D2 – võõrliigid, D3 – kaubanduslikel eesmärkidel kasutatav kala ja karbid, D4 – toiduvõrgud, D5 – eutrofeerumine, D6 – merepõhja terviklikkus, D7 – hüdrograafilised muutused, D8 – saasteained, D9 – saasteained mereandides, D10 – prügi, D11 – energia, sh veelune müra. Käesoleva aruande puhul on bioloogilise mitmekesisusega seotud tunnused (D1, D4 ja D6) rühmitatud peamiste liigirühmade ja elupaigatüüpide alusel järgmiselt: linnud, imetajad ja roomajad, kalad ja peajalgsed, merepõhja elupaigad ja veesamba elupaigad. Täiendava rühmitamise tulemusena kasutatakse kokku 13 tunnusekategoriat. .

⁸ Komisjoni 17. mai 2017. aasta otsus (EL) 2017/848, millega nähakse ette mereala hea keskkonnaseisundi kriteeriumid ja meetodikastandardid ning seire ja hindamise spetsifikatsioonid ja standardmeetodid ning millega tunnustatakse kehtetuks otsus 2010/477/EL (ELT L 125, 18.5.2017, lk 43). .

raamdirektiivis nõutakse selgesõnaliselt, et liikmesriigid teeksid kõigis merepiirkondades või allpiirkondades oma naabritega koostööd⁹.

Käesolevas aruandes tuginetakse komisjoni 2014. ja 2017. aasta hinnangutele liikmesriikide merestrateegiate kohta¹⁰ ja selles hinnatakse meetmeprogramme, mille kohta kõik liikmesriigid pidid komisjonile 31. märtsiks 2016 aru andma¹¹. Üldised soovituselised meetmete sidususe ja tõhususe parandamiseks vajalike muudatuste kohta on esitatud käesoleva hinnangu lõpus liikmesriikide jaoks ettenähtud soovituselise kogumina. Riigipõhised soovituselised on esitatud käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis¹².

Kahjuks teavitas oma riiklikust meetmeprogrammist õigel ajal ainult kuus liikmesriiki¹³. Seetõttu algatas komisjon asjakohased rikkumismenetlused. Veebruaris 2017¹⁴ möödunud tähtpäevaks olid oma riiklike programmide kohta andnud lõpuks aru kokku 16 riiki 23 ELi mereäärsest liikmesriigist¹⁵. Programme, mille ülejäänud seitse liikmesriiki¹⁶ esitasid pärast tähtaega, ei olnud võimalik käesoleva aruande jaoks õigel ajal hinnata.

Komisjoni 2014. aasta hinnangus järeldati, et „hea keskkonnaseisundi“ eesmärgiga¹⁷ seotud mõisted ja eesmärgid olid liikmesriigiti väga erinevad. Seega uuritakse käesolevas hinnangus samuti seda, mil määral võimaldavad liikmesriikide meetmed võrrelda paremini nende jõupingutusi merekeskkonnale avalduvate asjakohaste surveteguritega võitlemises. Samuti hinnatakse selles kõigi asjaomaste tunnuste puhul seda, mil määral saavutavad liikmesriigid tõenäoliselt 2020. aastaks direktiivis¹⁸ nõutud hea keskkonnaseisundi.

Milliseid meetmeid on liikmesriigid siiani hea keskkonnaseisundi saavutamiseks võtnud?

Oma meetmeprogrammides esitlevad liikmesriigid tihti olemasolevaid algatusi või käimasolevat poliitika rakendamist meetmetena. See hõlmab näiteks ELi meetmeid, mis on võetud keskkonnaalase õiguse või muude õigusaktide raames, näiteks jäätmete raamdirektiivi,¹⁹ veepoliitika raamdirektiivi,²⁰ linnudirektiivi,²¹ elupaikade direktiivi,²²

⁹ Direktiivi 2008/56/EÜ artiklis 4 on esitatud asjakohaste ELi merepiirkondade ja allpiirkondade loetelu. Neli ELi merepiirkonda on Läänemeri, Atlandi ookeani kirdeosa, Vahemeri ja Must meri.

¹⁰ COM(2014) 97 (final) ja COM(2017) 03 (final).

¹¹ Merestrateegia raamdirektiivi artiklis 16 nõutakse, et komisjon hindaks meetmeprogramme.

¹² SWD(2018)393

¹³ Belgia, Saksamaa, Portugal, Madalmaad, Rootsi ja Ühendkuningriik.

¹⁴ Malta esitas aruande 2017. aasta aprillis, kuid kuna aruannet ei olnud vaja tõlkida, käsitletakse seda käesolevas hinnangus. .

¹⁵ St lisaks eespool nimetatud kuuele liikmesriigile: Bulgaaria, Küpros, Soome, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Läti, Malta, Poola ja Hispaania.

¹⁶ Horvaatia, Taani, Eesti, Kreeka, Leedu, Rumeenia ja Sloveenia.

¹⁷ Nagu nõutud merestrateegia raamdirektiivi artiklites 8 ja 9, mida on hinnatud dokumendis COM(2014) 97 final.

¹⁸ Direktiivi 2008/56/EÜ artikkel 1, milles määratakse kindlaks sisu.

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/98/EÜ, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid (ELT L 312, 22.11.2008, lk 3).

²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiv 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.1.2010, lk 7).

asulareovee puhastamise direktiivi²³ või ühise kalanduspoliitika määruse²⁴ raames. Liikmesriikide programmidesse on lisatud ka olemasolevaid rahvusvahelisi kohustusi, näiteks Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni sätestatud kohustusi. Lisaks viitavad liikmesriigid tihti piirkondlike merekonventsioonide raames tehtud algatustele²⁵. On positiivne, et liikmesriigid viitavad paaril korral meetmetele, mis on lepitud eraldi kokku ELi merepiirkonna või allpiirkonna naabritega eelkõige asjakohaste piirkondlike merekonventsioonide kaudu. Umbes 25 % meetmetest on määratletud „uute“ meetmetena, mis tähendab, et need võeti konkreetselt direktiivi jaoks. Samuti on positiivne, et tänu merestrategia raamdirektiivile on liikmesriigid liikunud merekeskkonna kaitsmisel järk-järgult killustatud lähenemisviisilt strateegilisema lähenemisviisi suunas, koondades erinevaid töösuundasid²⁶.

Erandid

Direktiiv võimaldab liikmesriikidel samuti teha selgelt määratletud juhtudel **erandeid**²⁷ kõigis aspektides või ettenähtud aja jooksul kavandatud keskkonnaalaste eesmärkide või hea keskkonnaseisundi saavutamisest. Sellised selgelt määratletud juhud on järgmised: selliste eesmärkide saavutamine on seotud nende vastutusvaldkonnast väljapoole jääva tegevuse või tegevusetusega, vääramatu jõu ilmingud või looduslikud tingimused, mis ei võimalda mereala seisundit ettenähtud ajaks parandada. Eranditest teatas kuueteistkümnest hinnatud liikmesriigist kaheksa²⁸. Teised liikmesriigid ei kasutanud enda sõnul erandeid, sest puudulike teadmiste ja andmete tõttu ei ole neil võimalik järeldada, kas praeguses rakendusetapis on erand vajalik.

Meetmete liigid

Liikmesriigid on peamiselt töötanud välja meetmeid, mis **aitavad juriidilise või tehnilise sekkumise kaudu otseselt survet vähendada** (joonisel 1 nimetatakse neid „otsemeetmeteks“). Need hõlmavad näiteks tehnilisi lahendusi (nt madalama müratasemega laevamootorid) või teatavate tegevuste ruumilise ulatuse piiramist (nt loamenetluste kaudu). Siiski on teatavad liikmesriigid teatanud samuti meetmetest, mis aitaks asjaomast **survet vähendada kaudselt** (joonisel 1 nimetatakse neid „kaudseteks meetmeteks“). Need hõlmavad haldusmeetmeid, teadlikkuse parandamist või teavituskampaaniaid (nt prügistamise

²² Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.7.1992, lk 7).

²³ Nõukogu 21. mai 1991. aasta direktiiv 91/271/EMÜ asulareovee puhastamise kohta (EÜT L 135, 30.5.1991, lk 40).

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1380/2013 ühise kalanduspoliitika kohta, millega muudetakse nõukogu määruseid (EÜ) nr 1954/2003 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 2371/2002 ja (EÜ) nr 639/2004 ning nõukogu otsus 2004/585/EÜ (ELT L 354, 28.12.2013, lk 22).

²⁵ ELi merealasad käsitletakse neljas piirkondlikus merekonventsioonis: 1) Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsioon (HELCOM); 2) Atlandi ookeani kirdeosa merekeskkonna kaitse konventsioon (OSPAR); 3) Vahemere merekeskkonna ja rannikuala kaitse konventsioon (Barcelona konventsioon); 4) Musta mere reostuse eest kaitsmise konventsioon (Bukaresti konventsioon). Liit on esimese kolme konventsiooni osaline.

²⁶ Pange tähele, et käesolevas aruandes viidatakse meetmetele, mis on võetud muude seadusandlike algatuste kaudu, näiteks veepoliitika raamdirektiivi alla kuuluvad vesikonna majandamiskavad, kuid neid ei hinnata. Niisiis on järeldused neil juhtudel ainult osalised.

²⁷ Merestrategia raamdirektiivi artikkel 14.

²⁸ Küpros, Soome, Läti, Malta, Madalmaad, Poola, Rootsi ja Ühendkuningriik.

vähendamiseks). Kui liikmesriikidel ei ole teatava surve (nt võõrliigid, veealune müra) kohta piisavalt teadmisi, on nad teatanud, et tulevikus võetavate meetmete jaoks parema teabe saamiseks ja/või täiendava seire sisseseadmiseks tuleb teha veel uuringuid. Õigem oleks olnud kajastada selliseid meetmeid seireprogrammide all²⁹.

Merestrategie raamdirektiivi³⁰ kohaselt peavad kõik liikmesriigid teavitama oma meetmeprogrammides **ruumiliste kaitsemeetmete** kasutamisest. Selliste meetmete eesmärk on luua kaitstud merealade sidusad ja representatiivsed võrgustikud, näiteks elupaikade direktiivi ja linnukaitse direktiivi kohased erikaitsealad või muud kaitsealad, milles on kokku lepitud piirkondlike või rahvusvaheliste lepingute raames. Ruumilistest meetmetest teatati tihti seoses kalanduse või teatavate elupaikade kaitsega, neid käsitletakse allpool vastavates jagudes ja kirjeldatakse üksikasjalikumalt tehnilistes hinnangutes³¹. Kaks liikmesriiki³² nimetas selgelt uusi merekaitsealasid ja veel kaheksa³³ liikmesriiki teatas meetmete raames uute merekaitsealade kavandamisest või määramisest. Üldine katvus³⁴ on lindude ja elupaikade õigusaktide³⁵ ja rahvusvaheliste konventsioonide kaudu märkimisväärselt kasvanud.

²⁹ Merestrategie raamdirektiivi artikkel 11.

³⁰ Nagu nõutud merestrategie raamdirektiivi artikli 13 lõikes 4.

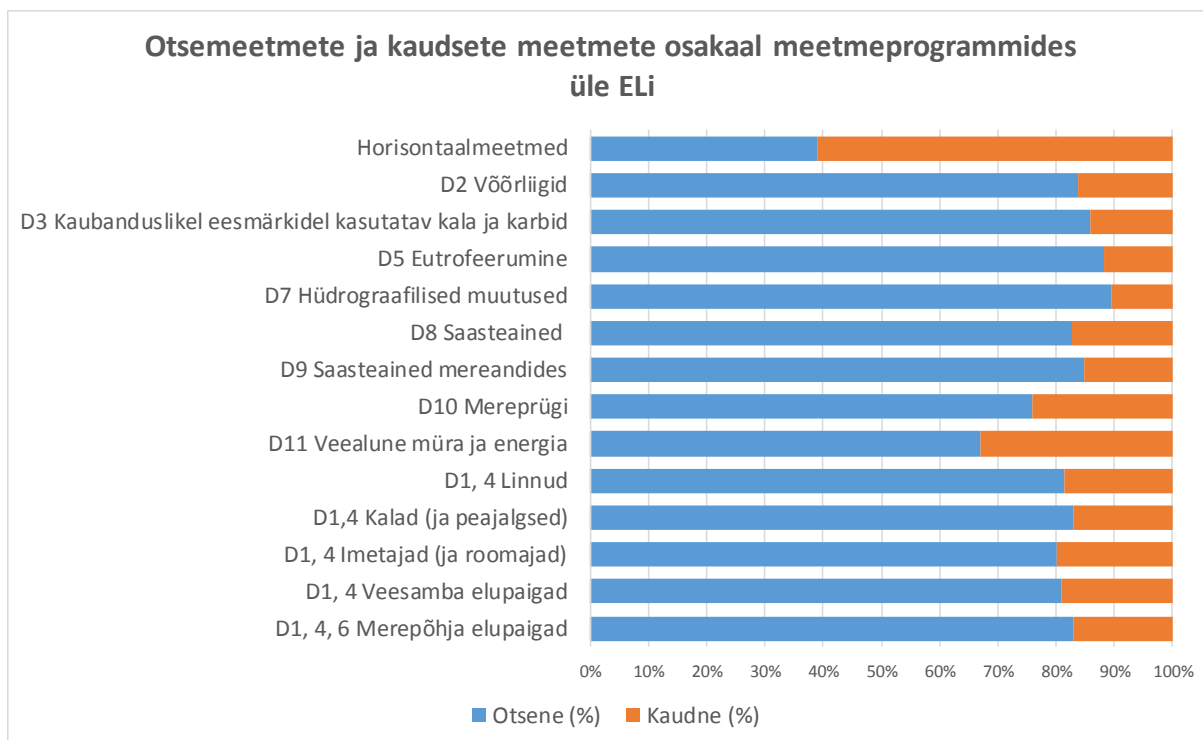
³¹ Liikmesriikide põhised tehnilised hinnangud koostas komisjoni jaoks väliskonsultant ning need on kättesaadavad aadressil http://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/reports_en.htm

³² Portugal ja Ühendkuningriik.

³³ Bulgaaria, Küpros, Saksamaa, Soome, Prantsusmaa, Itaalia, Hispaania ja Rootsi.

³⁴ Katvus tõusis aastatel 2012–2016 keskmiselt 4,9 %: Agnesi, S., Mo, G., Annunziatellis, A., Chaniotis, P., Korpinen, S., Snoj, L., Globevnik, L., Tunesi, L., Reker, J. 2017, *Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II*, köide A, 2017, toimetaja Künitzer, A., ETC/ICM Technical Report 4/2017, Magdeburg: European Topic Centre on inland, coastal and marine waters, lk 41.

³⁵ Täiendava teabe saamiseks vt *Spatial Analysis of Marine Protected Area Networks in Europe's Seas II*, ETC/ICM Technical Report 4/2017, <https://www.researchgate.net/publication/322759892>.

Joonis 1. Otsemeetmete ja kaudsete meetmete osakaal meetmeprogrammides üle ELi

Merekeskkonnale avalduva survega tegelemiseks võetud meetmed

Käesolevas jaos vaadeldakse meetmeid, mis hõlmavad direktiivis nimetatud konkreetselt inimtekkelisi survetegureid käsitlevaid tunnuseid.

Võõrliigid

Kui võõrliikidest saavad invasiivsed võõrliigid, võivad need mere bioloogilist mitmekesisust ohustada. Liikmesriigid nimetavad laevandust ja vesiviljelust kaheks peamiseks tegevuseks, mis võivad viia võõrliikide sissetoomise ja levimiseni liidu vetes.

Laevanduse kaudu sisse toodud võõrliikide probleemi lahendamiseks kasutatakse ballastvett³⁶ 13 liikmesriigis³⁷. Täiendavad meetmed, nagu Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni biokütuste suuniste³⁸ järgimine, võivad siiski survega tegelemiseks paremini sobida, sest sellega piiratakse laevakere kaudu reostamist. 16 liikmesriigi meetmeprogrammides nimetatud meetmed tuginevad tihti piirkondlikul tasandil tehtud tööle ja kehtivatele ELi õigusaktidele, näiteks ELi määrustele looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide kohta³⁹

³⁶ Laevale lastitud või sealt lossitud vee ja setete juhtimine ja kontroll.

³⁷ Belgia, Bulgaaria, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Iirimaa, Itaalia, Malta, Madalmaad, Poola, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik.

³⁸ Resolutsioon MEPC.207(62).

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus (EL) nr 1143/2014 looduslikku tasakaalu ohustavate võõrliikide sissetoomise ja levimise ennetamise ja ohjamise kohta (ELT L 317, 4.11.2014, lk 35).

ning võõrliikide kasutamise kohta vesiviljeluses⁴⁰. Teatavad liikmesriigid⁴¹ on juba võtnud sihivastaseid meetmeid, et vähendada võõrliikide sissetoomist vesiviljelusloomade kasvanduste kaudu, samas kui mitme teise liikmesriigi sõnul tuleb neil surve teguri mõistmiseks veel täiendavaid uuringuid teha.

Uued meetmed hõlmavad erinevaid meetmeid alates sellest, et võõrliikidega tegelevad vahetult kalurid, kuni keskkonnahoidlikele laevadele stiimulite pakkumiseni ja/või teadlikkuse parandamise algatuste korraldamiseni, mis on enamjaolt suunatud vabaajategevustele.

Ei olnud võimalik leida vastust küsimusele, kas liikmesriigid saavutavad 2020. aastaks võõrliikide surve osas hea keskkonnaseisundi, sest liikmesriigid kas ei saanud selle kohta aru anda või ei teinud seda. Poola, Küpros ja Malta teatasid hea keskkonnaseisundi saavutamise osas põhjendatud eranditest, märkides, et võõrliikide sissetoomine tuleneb olukordadest, mida nad ei saa kontrollida (nt Vahemerre võivad sellised liigid siseneda Suesi kanali kaudu).

Meede → *Rootsi: riiklik hoiatamise ja reageerimise süsteem varajase tuvastamise, ohjamise ja hädaolukorra lahendamise kavade jaoks*

Rootsi on loonud oma vetes riikliku hoiatamise ja reageerimise süsteemi, mis teavitab võõrliigi märkamise korral sellest kohe ametiasutusi. See käivitab kiirreageerimismeetmed liigi kõrvaldamiseks, ohjamiseks või muude hädaolukorra lahendamise kavaga seotud vajalike meetmete võtmiseks. Süsteem ühendatakse Rootsi seireprogrammiga.

Kaubanduslikel eesmärkidel kasutatava kala ja karpide püüdmise

Ülepüük võib tuua kaasa raskeid tagajärgi ning võib viia varude järk-järgulise ammendumise ja lõpuks nende hävimiseni. Kõik 16 liikmesriiki, kelle programme käesolevas aruandes hinnati, on võtnud meetmeid töönduspüügist tuleneva surve miinimumini vähendamiseks. 14 liikmesriiki⁴² võtsid ka erimeetmeid harrastuspüügist tuleneva mõju vähendamiseks.

Kuigi kalandusega kaasnev surve on eriti tugev Vahemeres, mõjutab see kõiki ELi merepiirkondi. Liikmesriigid viitavad oma riiklikes programmides järjekindlalt meetmetele, mille nad on võtnud ühise kalanduspoliitika järgimiseks, mille kohaselt tuleb 2020. aastaks saavutada kalavarude maksimaalne jätkusuutlik saagikus, aidates seeläbi kaasa merestrategia raamdirektiivis sätestatud hea keskkonnaseisundi eesmärgi saavutamisele. Sellised riiklikud meetmed hõlmavad kalalaevastiku vähendamist, väljapüügemahu vähendamist ning teatavates piirkondades kalastamise või teatavate kalastusviiside (nt traalpüük) keelamist.

⁴⁰ Nõukogu 11. juuni 2007. aasta määrus (EÜ) nr 708/2007 võõrliikide ja piirkonnast puuduvate liikide kasutamise kohta vesiviljeluses (ELT L 168, 28.6.2007, lk 1).

⁴¹ Bulgaaria, Küpros, Prantsusmaa, Saksamaa, Iirimaa, Itaalia, Läti, Poola, Malta, Madalmaad, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik (Atlandi ookeani kirdeosa puhul).

⁴² Belgia, Bulgaaria, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Iirimaa, Itaalia, Läti, Malta, Portugal, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik.

Enamik liikmesriike⁴³ on samuti võtnud uusi meetmeid ülepüütud kalavarudele avalduva surve vähendamiseks, nt nõudes konkreetsete püügivahendite kasutamist⁴⁴ või kehtestades sihipärased ajalised/ruumilised piirangud või keelud⁴⁵. Enamik liikmesriike⁴⁶ on kehtestanud ruumilised kaitsemeetmed kas Natura 2000 võrgustikus või tugevdades olemasolevate merekaitsealade majandamiskavasid. Mitu liikmesriiki on samuti võtnud meetmeid hävitavate kalapüügivahendite osas teadlikkuse parandamiseks. Paljud seostavad võetud meetmeid otseselt piirkondlikul või rahvusvahelisel tasandil sõlmitud kokkulepetega, näiteks Vahemere piirkondliku kalavarude majandamise organisatsiooni⁴⁷ või Rahvusvahelise Atlandi Tuunikala Kaitse Komisjoni raames sõlmitud kokkulepetega. Programmides esineb samuti piirkondlike merekonventsioonide (eeskätt HELCOM ja Barcelona konventsioon) kaudu võetud meetmeid.

Kuigi direktiivis nõutakse, et liikmesriigid saavutaksid kalanduse poolt avaldatava surve osas 2020. aastaks hea keskkonnaseisundi, peab nende riiklikel programmidel olema samas ühtse kalanduspoliitika nõuetega hea koostoime ning enamik liikmesriike pole veel kindlaks määranud, millal see eesmärk saavutatakse. Eranditest on teatanud kolm liikmesriiki, teatades põhjendatult, et hea keskkonnaseisund saavutatakse pärast 2020. aastat. Soome ja Ühendkuningriigi sõnul ei ole kaubanduslikel eesmärkidel kasutatava kala ja karpide püüdmisel võimalik looduslike tingimuste tõttu head keskkonnaseisundit saavutada, samas Malta sõnul on eesmärgi saavutamiseks vaja teha piiriüleseid ja piirkondlikke pingutusi.

Meede → *Belgia: harrastuspüügi tõhusam kontroll ja seire*

Belgia kehtestas hiljuti õigusakti, mis lihtsustab harrastuspüügi seiret. Harrastuspüük võib merekeskkonda märkimisväärselt mõjutada, kuid tihtipeale liikmesriigid seda ei reguleeri. See ühise kalanduspoliitika nõuetest kaugemale minev nõue parandab andmete kogumist, mis on oluline mitte ainult kalavarude olukorra mõistmiseks, vaid ka vajaduse korral teatavate kalapüügiviiside sihipärasemaks reguleerimiseks.

Toitainete vette sattumine

Toitainete ja orgaanilise aine liiga suurel määral merre sattumine soodustab vetikate õitsemist, mis viib eutrofeerumiseni. See surve võib mereelustikku lämmatada, eriti rannikualadel ja sügavamas vees. Kuigi see mõjutab mingil määral kõiki ELi merealaseid, on selle mõju kõige nähtavam Läänemeres. Toitainetega rikastumise põhjusteks on peamiselt peetud põllumajandust, tööstust, asulareovee juhtimist, vesiviljelust ja vähemal määral ka laevandust. Probleemi süvendab selliste toitainete kogunemine merepõhja.

⁴³ Saksamaa, Läti ja Poola ei võtnud erimeetmeid, kuid nad viitavad ühise kalanduspoliitika üldisele rakendamisele, mis võib survega tegelemisele kaasa aidata.

⁴⁴ Bulgaaria, Küpros, Iirimaa, Malta, Madalmaad ja Hispaania.

⁴⁵ Bulgaaria, Prantsusmaa, Iirimaa ja Portugal; Belgia võttis kasutusele kvoodid.

⁴⁶ Bulgaaria, Küpros, Soome, Prantsusmaa, Saksamaa, Iirimaa, Itaalia, Poola, Portugal, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik.

⁴⁷ Vahemere üldine kalanduskomisjon (GFCM).

Oma riiklikes programmides on liikmesriigid⁴⁸ viidanud vesikonna majandamiskavades võetud meetmetele, et saavutada veepoliitika raamdirektiivis⁴⁹ sätestatud „hea ökoloogilise seisundi“ eesmärgi täitmine ja et vastata muudes veealastes õigusaktides⁵⁰ kehtestatud parameetritele. Mõned liikmesriigid on oma merestrateegiasse lisanud ka erimeetmeid, nagu säästva vesiviljeluse⁵¹ ja põllumajanduse⁵² edendamine, laevanduses lämmastikdioksiidide (NO_x) heite kontrollalade nimetamine,⁵³ veeldatud maagaasi jaoks sobivate sadamarajatiste ehitamine⁵⁴ ning laevadelt puhastamata reovee merre juhtimise kontrollimine⁵⁵.

Liikmesriikide ootused 2020. aastaks toitainete vette sattumise osas hea keskkonnaseisundi saavutamise kohta on merepiirkondade piires ühtsed. Näiteks enamik Läänemere-äärseid liikmesriike ei oota selle saavutamist 2020. aastaks, samas kui enamik Vahemere-äärsetest liikmesriikidest on märkinud, et see on juba saavutatud.

Vähemalt viis liikmesriiki⁵⁶ on toitainete vette sattumise osas kohaldanud erandeid. Siiski on selle jaoks nimetatud erinevaid põhjuseid, mis näitavad, et piirkondlik lähenemine on vähem sidus, kuigi surve on piiriülene. Läänemere piirkonnas viitasid Soome, Läti ja Poola õigustatud olukordadele, mille üle neil puudub kontroll, kusjuures Poola, nagu ka Rootsi, tõi täiendava põhjendusena välja looduslikud tingimused. Atlandi ookeani kirdeosa puhul kasutasid Rootsi ja Madalmaad Läänemeres erandite tegemiseks kasutatud põhjendustega sarnaseid argumente.

Meede → *Soome: keskkonda sattuvate toitainete hulga vähendamine*

Selle otsuse eesmärk on vähendada põldudele kipsi laotamise kaudu pinnase fosforisisaldust. Fosfor on põllumajanduses kasutatav toitaine, mis võib põhjustada eutrofeerumist. Kipsi kasutamine vähendab fosfori leostumist mageveesüsteemidesse ja järelkult ka merekeskkonda. Selle eeliseks on pinnase omaduste parandamine, mille tulemusel väheneb erosioon.

Hüdrograafilised muutused

Inimtegevused, nagu taristu ehitamine rannikule, süvendamine, liiva kaevandamine ja magestamine, võivad mõjutada merevee füüsikalisi omadusi. Sellist mõju näitavad muutused merehoovustes või lainete liikumises, loodete režiimides, temperatuuris, pH-tasemetes, soolasuses või hägususes ja kõik need muutused võivad mereliike ja -elupaiku kahjustada. Enamik liikmesriikide teatatud meetmetest on seotud kehtiva õigusraamistikuga, näiteks

⁴⁸ Kuigi Belgia, Soome, Saksamaa, Prantsusmaa, Itaalia, Malta, Poola, Portugal ja Rootsi ei maini eraldi veemajanduskavasid, osutavad nad veepoliitika raamdirektiivi meetmetele.

⁴⁹ Kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2000. aasta direktiiviga 2000/60/EÜ, millega kehtestatakse ühenduse veepoliitika alane tegevusraamistik (EÜT L 327, 22.12.2000, lk 1).

⁵⁰ Asulareovee puhastamise direktiiv (91/271/EMÜ), nitraadidirektiiv (91/676/EMÜ), tööstusheidete direktiiv (2010/75/EL), üleujutuste direktiiv (2007/60/EÜ).

⁵¹ Bulgaaria, Küpros, Soome, Iirimaa, Itaalia, Malta, Hispaania ja Rootsi.

⁵² Bulgaaria, Küpros, Saksamaa, Soome, Iirimaa, Itaalia, Läti, Madalmaad, Poola, Malta, Hispaania, Rootsi, Ühendkuningriik ja osaliselt Portugal.

⁵³ Bulgaaria, Saksamaa, Soome, Prantsusmaa, Madalmaad, Poola, Rootsi ja Ühendkuningriik.

⁵⁴ Soome ja Poola.

⁵⁵ Küpros, Saksamaa, Iirimaa, Läti, Malta, Madalmaad ja Poola.

⁵⁶ Soome, Läti, Poola, Madalmaad ja Rootsi.

veepoliitika raamdirektiiv, keskkonnamõju hindamise direktiiv⁵⁷ ja keskkonnamõju strateegilise hindamise direktiiv,⁵⁸ ning loamenetlustega, mis peaksid üldiselt hõlmama kõiki võimalikke survetegureid ja kogu mõju. Siiski pole alati selge, kuidas liikmesriigid kavatsesid nimetatud direktiivide raames võetud meetmeid mere puhul rakendada. Mõned liikmesriigid⁵⁹ on samuti teatanud, et nad koostavad parasjagu oma meetmete raames asjakohastele taristuprojektidele suuniseid. Siiski käsitlevad selliste taristute kumulatiivset mõju selgelt ainult kaks liikmesriiki⁶⁰.

Hüdrograafilisi muutuseid põhjustavate inimtekkeliste survetegurite osas ei kasutanud liikmesriigid ühtegi artiklis 14 sätestatud hea keskkonnaseisundi saavutamise erandit. 16 liikmesriigi hulgas, kelle riiklike programme käesolevas aruandes hinnatakse, on neli liikmesriiki⁶¹ märkinud, et hea keskkonnaseisund on juba saavutatud, samas kui kahe liikmesriigi⁶² sõnul saavutatakse see 2020. aastaks. Ülejäänud liikmesriigid ei ole kas täpsustanud, millal hea keskkonnaseisund saavutatakse, või neil ei ole võimalik seda hinnata.

Meede → *Prantsusmaa: kumulatiivse mõju hindamine*

Prantsusmaa töötab hetkel välja suunisdokumenti, mis aitaks asjaomastel ametiasutustel ja sidusrühmadel hinnata inimtegevuse kumulatiivset mõju, eriti projektide puhul, mille jaoks on vaja keskkonnamõju hindamist või keskkonnamõju strateegilist hindamist. See on eriti asjakohane hüdroloogiliste survetegurite korral, mille kumulatiivse mõjuga on siiani väga vähe tegeletud.

Saasteained meres ja mereandides

Enamik saasteaineid jõuab lõpuks merre. Need saasteained on peamiselt põllumajanduses kasutatavad pestitsiidid, laevade saastumisvastased ained,⁶³ ravimid ning tööstus- ja asulareovesi, sh raskmetallid. Heited muudavad mered ja ookeanid keskkonnaks, mis kahjustab tõenäoliselt mereelustikku ning saastab inimtarbimiseks ettenähtud mereande. Seega on nii keskkonna kui ka inimtervise seisukohast oluline tagada, et merekeskkonnas jääb saasteainete tase madalaks ja ohutusse piiridesse.

Kõigist saasteallikatest kõige vähem tegeletakse liikmesriikide teavitatud riiklikes programmides saasteainete õhust merekeskkonda sattumisega.

Liikmesriikide programmid sisaldavad samuti väga vähe meetmeid, mis on suunatud otse inimtarbimiseks ettenähtud mereandides esinevatele saasteainetele, kuna peetakse tõenäoliseks, et üldiselt saasteainete vastu võetud meetmed vähendavad samuti mereandidele

⁵⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1).

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2001. aasta direktiiv 2001/42/EÜ teatavate kavade ja programmide keskkonnamõju hindamise kohta (EÜT L 197, 21.7.2001, lk 30).

⁵⁹ Iirimaa, Itaalia, Madalmaad, Poola, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik.

⁶⁰ Prantsusmaa ja Saksamaa.

⁶¹ Soome, Madalmaad, Hispaania ja Rootsi. Itaalia arvates on hea keskkonnaseisund saavutatud Aadria merel, kuid ei täpsusta seda muude piirkondade puhul.

⁶² Prantsusmaa ja Ühendkuningriik.

⁶³ Laevakerele kantavad värvid, mis aeglustavad veeorganismide kasvu või aitavad neid eemaldada.

avalduvat negatiivset mõju. Selles osas teavitatud meetmete raames viitavad liikmesriigid meetmetele, mida on vaja ELi toiduohutuse valdkonna õigusaktide⁶⁴ ning muude kalandustoodete ja vesiviljelustoodete suhtes kohaldatavate regulatiivsete standardite täitmise tagamiseks, eelkõige jälgitavust, tervisenõudeid, tõuaretuse ja kasvatamise tingimusi, riskihindamist ja majandamisemeetmeid käsitlevate standardite täitmise tagamiseks.

Meres saasteainete hulga üldisemale vähendamisele suunatud meetmete osas teatasid mitmed liikmesriigid ELi nõuetest tulenevatest meetmetest, näiteks meetmetest, mis on vajalikud lämmastikudirektiivi,⁶⁵ asulareovee puhastamise direktiivi,⁶⁶ õhusaasteainete direktiivi,⁶⁷ laevade põhjustatud merereostust käsitleva direktiivi^{68,69} ja REACH-määruse^{70,71} täitmiseks. Samuti viidati kas MARPOList⁷² või piirkondlikest merekonventsioonidest tulenevatele rahvusvahelistele kohustustele, kuigi riiklikes programmides jääb tihti ebaselgeks, millised konkreetsed meetmed on konkreetselt selliste rahvusvaheliste kohustuste täitmiseks kavandatud. Lisaks kehtivatele ELi või rahvusvahelise tasandi nõuetele on 10 liikmesriiki⁷³ võtnud mõned otsemeetmed, näiteks saasteainete merre laskmise täiendav reguleerimine, pestitsiidide kasutamise vähendamine, vesiviljeluse ja süvendamise tavade parandamine, ja mõned kaudsed meetmed, näiteks teadlikkuse parandamine ja teadustegevus.

Saasteainete osas hea keskkonnaseisundi saavutamisest on palunud Läänemere ääres erandeid Poola ja Rootsi ning Atlandi ookeani kirdeosas Madalmaad, Ühendkuningriik ja Rootsi. Erandite saamiseks kasutatud põhjendused ei tundu alati tehniliselt veenvad, näiteks juhul, kui viidatakse ebaproportsionaalsetele kuludele, kuid ei esitata nende kohta piisavaid põhjendusi, sh tasuvusanalüüsi ning alternatiivsete parandusmeetmete eeliste ja puuduste analüüsi. Lisaks sellele varieeruvad hea keskkonnaseisundi saavutamise ajakavad piirkonniti, mis on murettekitav, kuna sellele survetegurile on palju viidatud ning selle kohta on nii ELi kui ka rahvusvahelisel tasandil olemas palju õigusakte ja poliitilisi algatusi.

⁶⁴ Eelkõige viidatakse komisjoni 19. detsembri 2006. aasta määrusele (EÜ) nr 1881/2006, millega sätestatakse teatavate saasteainete piirnормid toiduainetes (ELT L 364, 20.12.2006, lk 5).

⁶⁵ Bulgaaria, Saksamaa, Itaalia ja Hispaania.

⁶⁶ Belgia, Bulgaaria, Saksamaa, Soome, Prantsusmaa, Iirimaa, Läti, Malta, Madalmaad, Poola, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik.

⁶⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/2284, mis käsitleb teatavate õhusaasteainete riiklike heitkoguste vähendamist, millega muudetakse direktiivi 2003/35/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2001/81/EÜ (ELT L 344, 17.12.2016, lk 1).

⁶⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. oktoobri 2009. aasta direktiiv 2009/123/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuste kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest (ELT L 280, 27.10.2009, lk 52).

⁶⁹ Belgia, Bulgaaria, Küpros, Saksamaa, Soome, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Läti, Malta, Madalmaad, Poola, Portugal, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik.

⁷⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1907/2006, mis käsitleb kemikaalide registreerimist, hindamist, autoriseerimist ja piiramist (REACH) ning millega asutatakse Euroopa Kemikaaliamet, muudetakse direktiivi 1999/45/EÜ ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EMÜ) nr 793/93 ja komisjoni määrus (EÜ) nr 1488/94 ning samuti nõukogu direktiiv 76/769/EMÜ ja komisjoni direktiivid 91/155/EMÜ, 93/67/EMÜ, 93/105/EÜ ja 2000/21/EÜ.

⁷¹ Küpros, Saksamaa, Soome, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Läti, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik.

⁷² Rahvusvaheline laevade põhjustatava merereostuse vältimise konventsioon (MARPOL).

⁷³ Belgia, Bulgaaria, Saksamaa, Soome, Prantsusmaa, Malta, Madalmaad, Poola, Portugal, Hispaania ja Rootsi.

Kaks liikmesriiki⁷⁴ põhjendavad mereandides esinevate saasteainete osas hea keskkonnaseisundi saavutamise erandeid sellega, et asjaomased saasteallikad esinevad ka nende merevetest väljaspool. Enamik⁷⁵ Atlandi ookeani kirdeosa liikmesriikidest tundub olevat üksmeel, et hea keskkonnaseisund saavutatakse 2020. aastaks, samas kui ülejäänud kolme piirkonna mere korral ei ole seda kas võimalik hinnata või arvatakse, et see juhtub alles pärast 2020. aastat.

Meede → *Poola: erinevate saasteallikate sihikule võtmine*

Poola on võtnud erinevate oma merevetesse jõudvate saasteainetega tegelemiseks mitmesuguseid meetmeid. Poola programm hõlmab meetmeid, mis reguleerivad saasteaineid, näiteks süvendusaines, parafiin ja nende derivaadid. Samuti hakatakse seal rekonstrueerima sademevee- ja kanalisatsioonisüsteeme, võttes samas meetmeid heitgaaside puhastussüsteemidest eralduvas vees sisalduvate saasteainete koguse vähendamiseks. Poola teatas ka uutest meetmetest naftareostuse ja muude kahjulike ainetega kaasnevate ohtude vähendamiseks. Muud meetmed hõlmavad plaane riigi sisevete laevastike ajakohastamiseks, tööstusliku reovee ärajuhtimise jaoks sätete lubamiseks ning seitsme vesikonna veemajanduse parandamiseks.

Mereprügi

Mereprügi on merekeskkonnale avalduv survetegur, mis jõuab lõpuks merepõhja ja randadesse. Merestrateegia raamdirektiivi rakendamine on viinud selleni, et mõistetakse paremini makro- ja mikrojäätmeid, eriti plastjäätmeid. Mereprügi allikateks on peetud peamiselt järgmist inimtegevust; turism ja vabaajategevused, olmejäätmed, tööstustegevus, laevandus ja töönduspüük. Mereprügi vastu võitlemiseks tuginevad liikmesriigid mitmele kehtivale ELi õigusaktile, eelkõige jäätmekäitluse, asulareovee või sadama vastuvõtuseadmete ja -rajatiste valdkonnas,⁷⁶ samuti tuginetakse rahvusvahelistele lepingutele ja piirkondlike merekonventsioonide tegevuskavadele⁷⁷. Riiklike programmide põhjal tundub, et kõik 16 liikmesriiki on kalandussektoris jäätmekäitluse tõhustamiseks meetmeid võtnud või plaanivad neid võtta. Kõige sagedamini teatati meetmetest, mis on ette nähtud randade koristamiseks, mereprügi kogumiseks ja teavitusalgatusteks. Kuigi neil on survele tagasihoidlik mõju, aitavad need teadlikkust parandada ja seega tulevikus reostust vältida. Siiski tundub, et piisavalt ei ole välja arendatud rannaprügile suunatud meetmeid, näiteks ühekordselt kasutatava plasti leviku piiramine või vesiviljelusest pärit mikroplasti ja prügi vähendamine. Näiteks käsitlesid vesiviljelust eraldi ainult viis liikmesriiki⁷⁸.

Meede → *Prantsusmaa: mereprügi vähendamine ja karploomade kasvatamine*

⁷⁴ Soome ja Malta.

⁷⁵ Belgia, Prantsusmaa, Iirimaa, Madalmaad ja Ühendkuningriik.

⁷⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiiv 2000/59/EÜ laevaheitmete ja lastijäätmete vastuvõtmise seadmete kohta sadamates (EÜT L 332, 28.12.2000, lk 81–90).

⁷⁷ Piirkondlik tegevuskava on olemas Atlandi ookeani kirdeosa, Läänemere ja Vahemere piirkondade jaoks, Musta mere tegevuskava töötatakse hetkel välja.

⁷⁸ Prantsusmaa (Atlandi ookeani kirdeosa), Iirimaa, Itaalia, Hispaania ja Rootsi.

Prantsusmaal on mereprügi jaoks kaks märkimisväärset meetet. Esimene kuulub riikliku jäätmekke vältimise programmi alla ning koosneb neljast meetmest: 1) tootjavastutuse laiendamine; 2) teatavate toodete piiramine, näiteks ühekordselt kasutatavad plastkotid;⁷⁹ 3) mereprügi vähendamiseks ja ringlussevõtuks vabatahtlike tegevuste edendamine; ning 4) piirkondlike prügitikke ja -juhtimiskavade joondamine vee- ja merepoliitika vahenditega ning sadamates jäätmete vastuvõtmise ja käitlemise kavadega. Teine meede käsitleb karploomade vesiviljelust, mis võib märkimisväärses koguses prügi tekitada, kuid mida käsitletakse teiste liikmesriikide meetmeprogrammides väga harva. Prantsusmaa plaanib piirata mõjutatud elupaikades tingimuste halvenemist, piirates loodete aladel ligipääsu asjaomastele merekultuuride kasvatuspiirkondadele ning kogudes nendes tekkinud prügi kokku ja võttes selle ringlusse.

Mereprügi meetmeprogramme tuleb vaadelda ELi tasandil toimuvate edasimineku laiemas kontekstis, mis tõi kaasa ringmajanduse paketi,⁸⁰ plasti käsitleva Euroopa strateegia⁸¹ ning mereprügi ja ühekordselt kasutatavaid plastesemeid käsitleva seadusandliku ettepaneku vastuvõtmise⁸².

Ainult kuus⁸³ liikmesriiki kuueteistkümnest loodavad mereprügi osas saavutada hea keskkonnaseisundi aastaks 2020. Malta on ainult liikmesriik, kes taotles erandit, tuues põhjuseks selle, et naaberriikide meetmed takistaks väidetavalt tema jõupingutusi; siiski ei tundu kõnealune põhjendus olevat täielikult piisav ning alternatiivsest ajakavast ei ole teada antud.

Energia, sealhulgas veealune müra

Merekeskkonnale avalduvaks surveteguriks võib olla ka energiakasutus, näiteks soojus- ja elektrisüsteemid, müra, elektromagnetkiirgus, raadiolained või vibratsioon. Siiani on liikmesriigid oma jõupingutustes keskendunud veealusele mürale, mille mõju on keeruline ja mida veel täielikult ei mõisteta. Müra võib näiteks peletada mereliike nende sigimisaladelt eemale, mõjutada nende kuulmist ja muuta nad seeläbi haavatavamaks. Mõju sõltub samuti müra tüübist, nt kas tegemist on pideva või impulssheliga, ning heli sagedusest. Müra võib pärineda laevandusest, mereuuringutest, avamere energiaplatformidelt, ehitustöödest ja kaitsetegevusest. Liikmesriigid on taas tuginenud ELi õigusaktidele, näiteks elupaikade direktiivile ja keskkonnamõju hindamise direktiivile. Jällegi – meetmeprogrammides kajastuvad piirkondlike merekonventsioonide kaudu võetud rahvusvahelised kokkulepped ja algatused. Meetmed hõlmavad konkreetsete alade kaitset impulsshelide ja pideva heli eest; keskkonnahoidlike laevade väljatöötamist; teatavat tüüpi tulede kasutamise piiramist nafta- ja

⁷⁹ Samas on Prantsusmaa samuti võtnud meetme, millest ei teatatud ja millega keelatakse 2020. aastast alates ühekordseks kasutamiseks mõeldud biolagunematu plasti kasutamine, ning veel ühe meetme, millega keelatakse biolagunematute plastist vatipulkade ja mikrokuulide kasutamine teatavates kosmeetikatoodetes.

⁸⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi ringmajanduse loomise tegevuskava“, COM(2015) 614 final.

⁸¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa strateegia plasti kohta ringmajanduses“, COM(2018) 28 final.

⁸² Ettepanek, milles käsitletakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta, COM(2018) 340 final.

⁸³ Belgia, Soome, Prantsusmaa, Iirimaa, Madalmaad ja Ühendkuningriik.

gaasiplatvormidel; ning teadlikkuse parandamist, teadusuuringute tegemist ja mürahinnangute jaoks suuniste väljatöötamist. Kuigi enamikuga surveteguritest tegeletakse, toimub see tihti kaudselt teadusuuringute kaudu, millest liikmesriigid on teatanud koos oma meetmetega.

Kuus liikmesriiki,⁸⁴ kellest enamik asub Atlandi ookeani kirdeosas, loodavad saavutada hea keskkonnaseisundi 2020. aastaks. Võttes siiski arvesse seda, et teadmised on hetkel lünklikud, ei ole mõnel liikmesriigil⁸⁵ võimalik hinnata, millal hea keskkonnaseisund saavutatakse, või nad ei ole selle saavutamise kuupäeva täpsustanud⁸⁶. Ükski liikmesriik ei ole erandit taotlenud.

Meede → *Küpros: süsivesinike uurimisel tekkiv müra*

Küpros teavitab meetmest, millest käsitletakse veealust impulssmüra, nõudes süsivesinike uurimisel ja tootmisel „pehme/aeglase käivitamise“ tingimuste täitmist. See hõlmab merel toimuvaid seismilisi uuringuid, mis on määratletud keskkonnamõju strateegilise hindamise direktiivis ja keskkonnamõju hindamise direktiivis ning Barcelona konventsiooni avamereprotokollis.

Mere bioloogilise mitmekesisuse hetkeolukorraga tegelemiseks võetud meetmed

Merekeskkonnale avalduva surve negatiivse mõju ohjamine peaks muutma mereliikide ja -elupaikade tingimusi paremaks. Seega peaksid eelmistes jaotistes kirjeldatud meetmed aitama mere bioloogilise mitmekesisuse hetkeolukorda säilitada või seda paremaks muuta. Enamik liikmesriike ei ühenda neid kahte siiski piisavalt ning see piirab programmide tõhusust. Liikmesriigid on siiski näinud ette erinevaid mereelupaikade käsitlevaid meetmeid, näiteks ruumilised kaitsemeetmed, kuigi need on ruumilise ulatuse mõttes piiratud ja ei pruugi olla suunatud aladele, kus on kõige suurem surve (nt põhjatraalide kasutamine väljaspool kaitsealaid).

Linnud

Peamine survetegur, mis liikmesriikide sõnul linde mõjutas, oli kalandusega kaasnev juhuslik kaaspüük. Muud survetegurid, millest teatati, olid mereprügi, võõrliigid, naftareostus ja häiriv valgus. Hoolimata sellest, et inimtegevusest, meresaastest ja püügist tulenev elupaikade hävimine on levinud, nimetasid liikmesriigid neid surveteguritena harvemini. Pole üllatav, et enamik meetmeid on seotud linnudirektiivi ja elupaikade direktiivi rakendamisega ning seetõttu erikaitsealade ja loodusalade⁸⁷ loomisega, et kaitsta lindude elupaiku, paaritumis- ja pesitsusalasid ning toitumispaiku. Liikmesriigid teatasid samuti, et nad rakendavad kaaspüügi probleemi lahendamiseks ühise kalanduspoliitika eeskirju, mis tähendab näiteks teatava püügivarustuse kasutamise piiramist, et vähendada lindude püüdmise võimalust ning edendada säästlikke kalastusvahendeid ja kalapüügimeetodeid. Liikmesriigid viitavad ainult

⁸⁴ Belgia, Soome, Prantsusmaa, Iirimaa, Madalmaad ja Ühendkuningriik.

⁸⁵ Saksamaa, Malta ja Rootsi.

⁸⁶ Küpros, Itaalia, Poola, Portugal ja Hispaania. Bulgaaria ja Läti ei olnud oma head keskkonnaseisundit kindlaks määranud.

⁸⁷ Vastavalt linnudirektiivi ja Natura 2000 võrgustiku alusel.

aeg-ajalt mereruumi planeerimise direktiivile,⁸⁸ mis aitaks määratleda kalastusalasid, vähendades samas lindudele avalduvat mõju.

Kõik Atlandi ookeani kirdeosa liikmesriigid seovad oma meetmed ka OSPARi kaitsealaste meetmetega, samas kui osa⁸⁹ Läänemere liikmesriike viitab HELCOMi Läänemere tegevuskavale. Enamik Vahemere liikmesriike viitab üldiselt Barcelona konventsiooni tegevuskavadele, milles käsitletakse linnuliike ja merekaitsealasid.

Kümme liikmesriiki⁹⁰ ei teatanud, mis ajaks nad hea keskkonnaseisundi saavutavad ning töid selle põhjuseks kas lünklikud teadmised või ei põhjendanud seda. Ühestki erandist ei teatatud.

Meede → *Malta: lindude kaitsmine kiskjate eest*

Malta kohaldab meedet,⁹¹ et kaitsta Vahemere tormilindu (*Puffinus yelkouan*) kiskjatest rottide eest. Erikaitsealal inimeste harrastustegevustest tekkivad toidujäätmed on viinud rottide arvukuse kasvuni, mis võib lindudele kiskjatest tekkivat survet avaldada. Linnuliikide ja nende elupaikade tõhusamaks kaitseks on projekti eesmärk parandada inimeste teadlikkust probleemist ja muuta sellega nende käitumist kaitsealadel, et vähendada prügistamist ja kahjurite arvu. Meede läheb linnudirektiivis käsitletust kaugemale.

Kala ja peajalg

Lisaks töenduslike liikide püüdmisest tekkivale ilmsele survele on üheks kõige olulisemaks surveguriks kaaspüük ja tähtsuselt järgmiseks saasteained. Liikmesriigid toovad oma programmides elupaikade hävimist ja kahjustumist, prügi ja veealust müra vähem esile. Töenduslike liike käsitletakse üldiselt piisavas ulatuses eespool nimetatud kaubanduslikel eesmärkidel kasutatavat kala ja karploomi käsitletavate meetmete abil. Need meetmed hõlmavad kalastamiskeelde teatavates piirkondades ja/või kalapüügitavade (näiteks traalimise) keelustamist. Siiski ei hõlma see alati mittetöenduslike liike. 13 liikmesriiki⁹² piiravad ka teatavate püügitehnikate kasutamist, suunates meetmed samuti kaaspüügile. Enamik liikmesriike teatas elupaikade direktiivi Natura 2000 võrgustikul põhinevate ruumiliste kaitsemeetmete kasutamisest, et kaitsta teatavaid kalaliike, ning vähemal määral veepoliitika raamdirektiivil põhinevate meetmete kasutamisest, et kaitsta kalade rändeteid. Ruumilisi meetmeid on kasutatud ka selleks, et kaitsta teatavaid merepõhja elupaiku, mida kalad kasutavad paljunemiseks ja kudemiseks. Lisaks meetmete piirkondlike merekonventsioonidega sidumisele, näiteks lindude korral, viitavad eelkõige just Vahemere liikmesriigid samuti piirkondlike kalavarude majandamise organisatsioonidega võetud algatustele. Otsemeetmetele annavad lisaväärtust teadlikkuse parandamise kampaaniad,⁹³ näiteks kampaaniad, mille käigus teavitatakse tarbijaid säästlikest püügitarvitajatest, või

⁸⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta direktiiv 2014/89/EL, millega kehtestatakse mereruumi planeerimise raamistik (ELT L 257, 28.8.2014, lk 135).

⁸⁹ Läti, Poola ja Rootsi.

⁹⁰ Bulgaaria, Küpros, Soome, Saksamaa, Itaalia, Portugal, Läti, Malta, Hispaania ja Rootsi.

⁹¹ Rahastatakse programmi LIFE.

⁹² Belgia, Bulgaaria, Küpros, Prantsusmaa, Iirimaa, Itaalia, Malta, Madalmaad, Poola, Portugal, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik.

⁹³ Bulgaaria, Prantsusmaa, Itaalia, Saksamaa, Malta, Portugal, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik.

kampaaniad, mis on suunatud elukutselistele ja harrastuskaluritele. Mõned⁹⁴ liikmesriigid märgivad, et vaja on teha täiendavaid uuringuid, eelkõige selleks, et mõista, milline on liigirühmale avalduva surve mõju.

Poola on taotlenud hea keskkonnaseisundi saavutamise osas erandit, kuna ta väidab, et selle saavutamist takistavad muud keskkonnategurid, näiteks kliimamuutused ja soolsus. Esitatud teave põhjendab seda ainult osaliselt (puuduvad tõendid prognoositavate temperatuuri ja soolsuse muutustega seotud tegurite muutuste kohta). Ühendkuningriik teatab põhjendatud erandist, kuna kalapopulatsioonidel (biomass) läheb aega, et reageerida püügimäärades tehtud muudatustele ning muudes bioloogilistes ja kliimatingimustes toimunud muutustele. Kolm liikmesriiki⁹⁵ teatasid, et nad saavutavad hea keskkonnaseisundi 2020. aastaks.

Meede → *Saksamaa: säästva kalapüügi valdkonnas tarbijate teadlikkuse parandamine*

Saksamaa uus meede koosneb erinevatele mereandide tarbijatele suunatud teavituskampaaniast, mille eesmärk on parandada nende teadlikkust säästva ja ökosüsteemil põhineva kalanduse vallas. Kampaania käigus töötatakse välja õppe- ja infomaterjal, mis tugineb parimale kättesaadavale teaduslikule tõendusmaterjalile ja teadusuuringute hetkeseisule. Selle eesmärk on keskkonnahoidlikum tarbijakäitumine, mis toetab säästlikke püügitehnikaid. Kaudne eesmärk on kasutada tarbijate nõudmisi stiimulina, et kalandussektor võtaks kasutusele rohkem säästvaid püügitehnikaid.

Imetajad ja roomajad

Kalandusega kaasnev juhuslik kaaspüük ning elupaikade hävimine, saasteained, mereprügi, kokkupõrked laevadega ja veealune müra mõjutavad mereimetajaid ja -roomajaid, näiteks vaalu, hülgeid ja kilpkonnasid. Enamik liikmesriike teatas, et nad on võtnud elupaikade direktiivi kaudu ruumilised kaitsemeetmed, et kaitsta elupaikasid, sh paaritumis- ja pesitsusalasid ning toitumispaiku. Tegelikult keskendutakse ruumilisele kaitsele enamikus uutest meetmetest, sh veealuse müra vähendamise meetmetes. Juhuslikku kaaspüügi reguleeritakse ühise kalanduspoliitika kaudu uute meetmetega, milles käsitletakse selektiivsemate püügivahendite kasutamist. Siiski on ainult mõned liikmesriigid⁹⁶ seostanud omavahel mereprügi ning imetajaid ja kilpkonnasid, kuigi on tõenäoline, et need liigid neelavad prügi alla või takerduvad kaotatud või hüljatud püügivahenditesse. Mitu liikmesriiki on samuti seostanud meetmeid mereruumi planeerimise direktiiviga⁹⁷ ja keskkonnamõju hindamise direktiiviga⁹⁸. Lisaks sellele, et meetmed seostatakse piirkondlike merekonventsioonidega, seostab enamik liikmesriike neid Läänemere, Atlandi ookeani kirdeosa, Iiri mere ja Põhjamere väikevaalaliste kaitse kokkuleppega (ASCOBANS) ja kokkuleppega vaalaliste kaitsemise kohta Mustas meres, Vahemeres ja sellega külgneval Atlandi ookeani alal (ASCOBAMS). Muud meetmed hõlmavad kaotatud püügivarustuse

⁹⁴ Bulgaaria, Prantsusmaa, Itaalia, Läti, Poola ja Portugal.

⁹⁵ Belgia, Prantsusmaa ja Iirimaa.

⁹⁶ Bulgaaria, Prantsusmaa (Atlandi ookeani kirdeosa), Hispaania ja Rootsi.

⁹⁷ Belgia, Bulgaaria, Saksamaa, Soome, Prantsusmaa (Vahemeri), Iirimaa, Itaalia, Läti, Poola, Portugal, Rootsi ja Ühendkuningriik.

⁹⁸ Bulgaaria, Küpros, Saksamaa, Prantsusmaa (Atlandi ookeani kirdeosa), Iirimaa, Itaalia, Läti, Malta, Madalmaad, Poola, Hispaania, Rootsi ja Ühendkuningriik.

mõju vähendamist ja leevendusmeetmeid naftareostuse korral. Samuti teatati meetmete raames teadlikkuse parandamise tegevustest, näiteks kalameeste teavitamine agressiivsete püügitehnikate mõjust imetajatele ja kilpkonnadele või turistide motiveerimine, et nad valiksid säästlikud turismitegevused.

Ainult üksikud liikmesriigid⁹⁹ teatasid, et nad saavutavad hea keskkonnaseisundi 2020. aastaks. Poola teatas erandist ja väitis, et ta ei saavuta 2020. aastaks harilike pringlite jaoks head keskkonnaseisundit, sest tegemist on rändliigiga ja enamik kaaspüügist toimub väljaspool Poola merealasad. See põhjendus ei tundu olevat piisav, sest väljaspool oma merealasad toimuvat kaaspüüki on võimalik piiriüleste partnerlusprotsesside kaudu piisaval määral kontrollida.

Meede → *Itaalia: laevadega kokkupõrkamise vähendamine*

Vahemeres põhjustavad märkimisväärselt suure osa vaalaliste hukkudest laevad. Itaalia eesmärk on projekti REPCET¹⁰⁰ kaudu paigaldada kõigi laevade pardale tarkvara, et aidata teha vee all kindlaks vaalaliste olemasolu ja asukoht, vähendamaks seega kokkupõrgete arvu ja suremust Samuti õpetatakse meetme raames laevaoperaatoreid sellist tarkvara kasutama.

Veesamba elupaigad

Veesamba elupaikades elavatele liikidele avaldub mitmeid survetegureid, näiteks saasteained, eutrofeerumine, võõrliigid, kalapüük, kaaspüük ja prügi. Liikmesriikide programmides seostatakse neid survetegureid käsitlevaid meetmeid harva veesamba elupaikadega, mistõttu liikmesriikidel on keeruline kindlaks teha, kuidas sellistes elupaikades hea keskkonnaseisund saavutatakse. Seega on teatatud väga vähestest konkreetsetest meetmetest.

Siiski aitavad merekaitsealade majandamiskavad, elupaikade direktiivi Natura 2000 võrgustiku rakendamine ja muude riiklike ruumiliste kaitsemeetmete võtmine kaasa nende elupaikade heolule. Veepoliitika raamdirektiiv on samuti oluline, sest sellega vähendatakse toitainete ja saasteainete kontsentratsiooni ning parandatakse hüdroloogilisi tingimusi, vähendades seega eutroofilisi tingimusi ja merevee reostust. Samuti loodi piirkondlikke seoseid muude elupaigatüüpidega. Taaskord teatas ainult kolm liikmesriiki¹⁰¹ 2020. aastaks hea keskkonnaseisundi saavutamisest, kuid ükski liikmesriik ei taotlenud erandeid.

Meede → *Rootsi: survetegurite ja hetkeolukorra vahelised suhted veesamba elupaikades*

Rootsi on bioloogilise mitmekesisuse meetmeid tugevalt konkreetsete veesamba elupaikade survetegureid käsitlevate meetmetega seostanud, vaadeldes seega mere bioloogilise mitmekesisuse tagamiseks survetegureid kumulatiivselt. Selline põhjalik lähenemine bioloogilise mitmekesisuse osas hea keskkonnaseisundi saavutamiseks tugineb samuti direktiivi 2017/848/EL põhjendustele. Meetmetes käsitletakse järgmist:

⁹⁹ Belgia, Prantsusmaa, Iirimaa ja Ühendkuningriik.

¹⁰⁰ <http://www.repcet.com>

¹⁰¹ Iirimaa, Prantsusmaa ja Ühendkuningriik.

- kaubanduslikel eesmärkidel kasutatav kala ja karbid kalanduseeskirjade ja majandamise, merekaitsealade ja hooajaliste suletud püügipiirkondade kaudu;
- eutrofeerumine, vähendades lokaalselt eutroofilistes lahtedes ja Läänemeres pikaajalisi toitainekoguseid;
- saasteained, hallates ohtlike ainete, näiteks saastumisvastaste ainete ja reovee ärajuhtimist;
- võõrliigid kaudsete meetmete kaudu, mis hõlmavad teadlikkuse parandamist, majandamiskavasid ja riski vähendamise meetmeid.

Merepõhja elupaigad

On olemas erinevaid inimtegevusi, mis mõjutavad merepõhja eelkõige füüsilise häirimise kaudu. Neist kõige levinum on töönduspüük põhjatraaleritega. Aja jooksul on see viinud tundlike merepõhja elupaikade märkimisväärse hävimiseni ning põhjustanud neile pikaajalist laialdast kahju. Muud potentsiaalselt kahjulikud tegevused on territoriaalsed nõuded, sadamate tegevus, tahkete jäätmete ladustamine (sh süvendusaines), liiva ja kruusa kaevandamine meres, veealuste kaablite ja torujuhtmete paigaldamine ning taastuveni energiaga seotud operatsioonid. Meetmeprogrammid sisaldasid nendest tegevustest enamiku käsitlemiseks reguleerivaid lähenemisviise. Näiteks on kõige populaarsemaks valitud vahendiks ruumilised kaitsemeetmed, sh elupaikade direktiivi raames võetud meetmed. Kõik kuusteist liikmesriiki teatasid algatustest, millega kaitsta haavatavaid elupaiku püügitegevuse eest, mida ühtlustatakse säästva kalapüügi meetmetega (tuginedes enamasti ühisele kalanduspoliitikale, näiteks teatavate kalapüügiviiside keelamine, sh põhjatraaleritega püüdmine, ning merepõhja vähem kahjustava püügivarustuse kasutusele võtmine). Muud reguleerimisvahendid, millele viidati, hõlmavad keskkonnamõju hindamist muude survetegurite, näiteks vesiviljelusest tuleneva toitainete taseme puhul. Reostuse muu mõju osas viitavad liikmesriigid veepoliitika raamdirektiivi kohastele meetmetele. Samuti loodi piirkondlikke seoseid muude elupaigatüüpidega. Merepõhja võivad kahjustada ka vabaajategevused, näiteks lõbusõidulaevade ankurdamine või harrastuspüük. Sellealastest meetmetest teatas neli liikmesriiki¹⁰². Siiski piirdusid need meetmed sageli ainult konkreetsete piirkondadega. Selle tulemusena ei käsitle liikmesriigid tõenäoliselt märkimisväärset osa merepõhja elupaikadest, mis jäävad mereruumi kaitsealadest väljapoole ja mida inimtegevus mõjutab.

Mitu liikmesriiki on võtnud samuti meetmeid, et parandada teadlikkust¹⁰³ teatavate töönduspüügiviiside hävitava mõju kohta merepõhja elupaikadele, ning teinud uuringuid,¹⁰⁴ mis hõlmasid näiteks merepõhja elupaikade uurimist.

Viis liikmesriiki¹⁰⁵ teatasid, et nad saavutavad 2020. aastaks hea keskkonnaseisundi, ning Poola taotles erandit, seostades selle looduslike tingimustega, nagu näiteks merekeskkonna aeglane taastumine, märkimisväärne võõrliikide levik Poola vetes ning alad, kus hapnikutase on looduslikult hooajaliselt madal. Siiski toetab põhjendus erandit ainult osaliselt, sest

¹⁰² Belgia, Bulgaaria, Prantsusmaa ja Hispaania.

¹⁰³ Bulgaaria, Saksamaa, Itaalia, Malta ja Portugal.

¹⁰⁴ Bulgaaria, Prantsusmaa, Saksamaa, Läti, Poola, Portugal, Madalmaad, Hispaania ja Rootsi.

¹⁰⁵ Belgia, Soome, Prantsusmaa, Iirimaa ja Ühendkuningriik.

konkreetsete võõrliikidest mõjutatud elupaikade kindlaksmääramiseks ei tehta mingeid jõupingutusi ning Läänemeres peetakse hapnikupuuduse põhjuseks peamiselt toitainetega rikastumist.

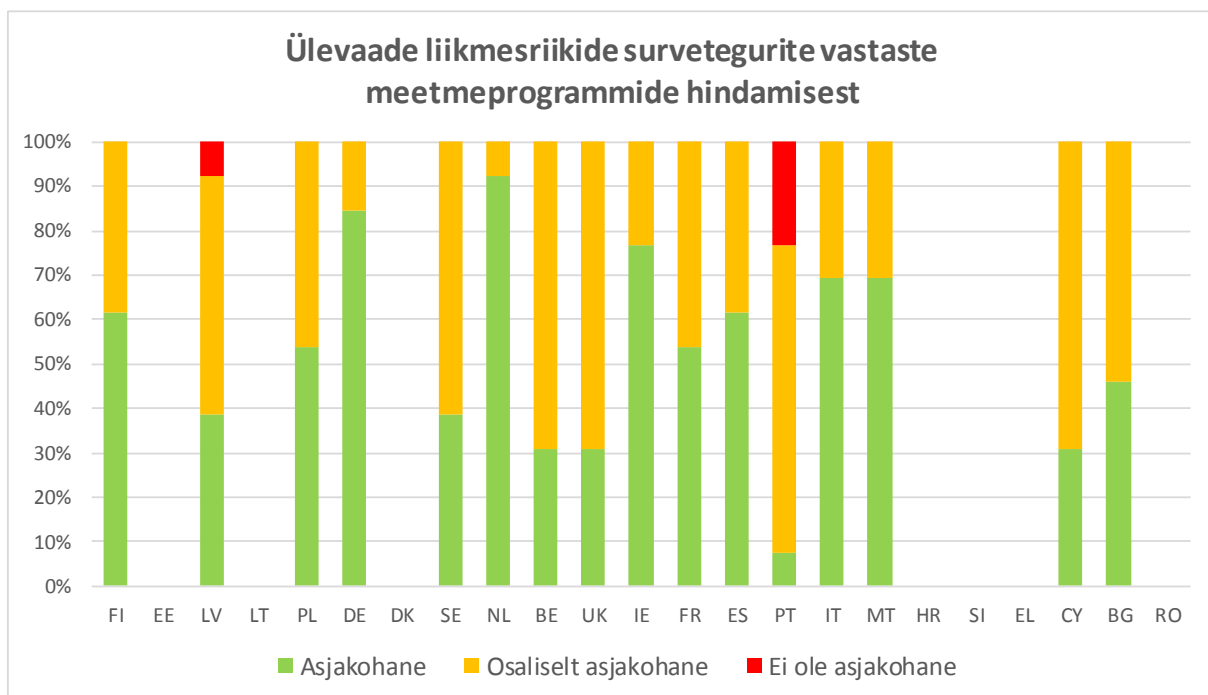
Meede → *Hispaania: suunised meelelahutuslikeks meretegevusteks*

Laevade ankurdamine kahjustab merepõhja füüsiliselt ja võib viia isegi merepõhja elupaikade hävimiseni, arvestades nende haavatavust. Selline mõju on kõige suurem merevetikate (*Posidonia oceanica* ja *Cymodocea nodosa*) ning teatavate liikide jaoks, kes on kantud Hispaania punasesse raamatusse, näiteks *Pinna nobilis* ja *Asterina pancerii*. Seetõttu koostas Hispaania ametiasutustele suunised, et reguleerida nimetatud tegevust kaitstud merepõhja elupaikades. See meede läheb elupaikade direktiivi raames tavaliselt käsitletavatest meetmetest kaugemale.

Kuidas liikmesriikidel läheb?

Survetegurite vastased meetmed

Liikmesriigid on oma meetmeprogrammides vähemalt osaliselt käsitlenud paljusid survetegureid: võõrliikide sissetoomine, töõnduspüük, toitainete vette sattumine, merepõhja elupaikadele avalduvad survetegurid, hüdrograafilised muutused, saasteained ja mereprügi. Joonisel 2 on näidatud, kui paljusid survetegureid, millest liikmesriigid oma artikli 8 kohases hinnangus teatasid, on meetmete võtmise abil sobival viisil käsitletud.

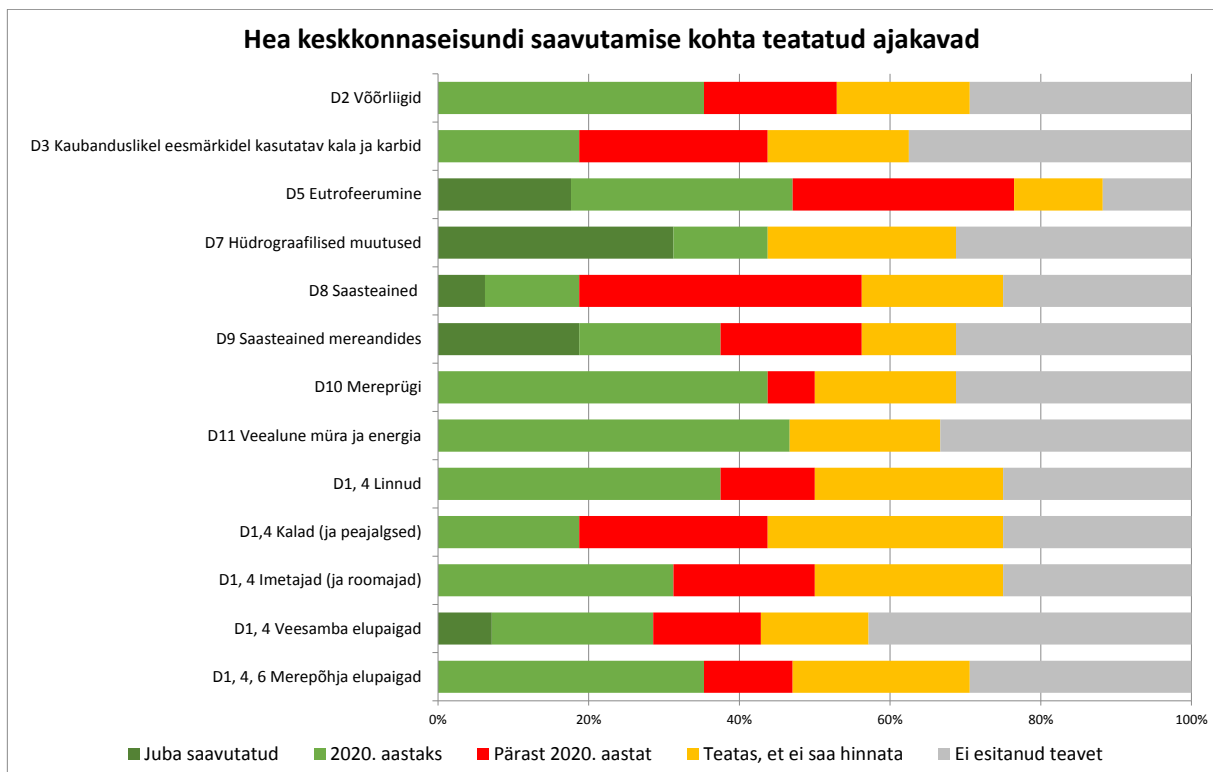
Joonis 2 Liikmesriikide survetegurite vastaste meetmete sobivus (liikmesriigid on esitatud geograafilises järjekorras merepiirkondade kaupa)

Iga liikmesriigi kohta on näidatud selliste kordade arv, kui tunnusepõhiseid meetmeid peetakse hinnangus artikli 8 põhjal liikmesriigi teatatud elemente käsitlevateks (rohelistel),

neid osaliselt käsitlevateks (oranž) ja neid mittekäsitlevateks (punane) (nt survetegurite käsitlemine 100 % ulatuses tähendab, et programm käsitleb teatatud survetegureid kõigi tunnuste osas).

Ajakavad, meetmete rakendamine ja nende tõhusus

Nagu seda on eespool asjaomastes jaotistes selgitatud ja joonisel 3 kokkuvõtvalt näidatud, annavad liikmesriikide teatatud ajakavad vastuolulise pildi sellest, millal hea keskkonnaseisundi saavutatakse. See võib osaliselt tuleneda asjaolust, et liikmesriigid teatasid, et osa meetmetest ei toiminud 2016. aastaks nii, nagu oli direktiivis nõutud. Samuti tuleks märkida, et teatatud meetmed ei ole alati hea keskkonnaseisundi ja keskkonnaalaste eesmärkide kindlaksmääramisega seotud. See, et (all)piirkondlikul tasandil¹⁰⁶ puudub hea keskkonnaseisundi määramisel järjepidevus ning et liikmesriikide ambitsioonikuse tase on erinev, suurendab ebakindlust selles osas, kas meetmed on 2020. aastaks hea keskkonnaseisundi saavutamiseks piisavad. Otsuse 2017/848/EL täieulatuslik rakendamine peaks andma nende määratluste hilisemate ajakohastamiste jaoks võrreldavama ja sidusama lähenemisviisi ning toetama seeläbi meetmete piisavuse hindamist.

Joonis 3. Liikmesriikide teatatud ajakavad hea keskkonnaseisundi saavutamiseks

Teine tähelepanek on seotud tõenäosusega, et meetmeid ja eelkõige uusi meetmeid rakendatakse (arvestades, et muude meetmete kohta teatati, et need on käimasolevad, näiteks muude poliitikaraamistike kaudu). Täheldatud on kolme liikmesriikide rühma.

Väga	Belgia, Soome,	Need liikmesriigid koostasid uute meetmete võtmisel
------	----------------	---

¹⁰⁶ COM(2014) 97 final.

tõenäoline	Prantsusmaa, Saksamaa, Itaalia, Hispaania, Rootsi, Ühendkuningriik	tasuvusanalüüsi ja on märkinud ära meetmete rakendamise eest vastutavad üksused. Samuti teatasid nad, et rakendamist alustati juba 2016. aastal, kuigi mõne meetme võtmise hilines veidi (2017 või 2018).
Tõenäoline	Bulgaaria, Läti, Malta, Madalmaad, Poola, Portugal	Tasuvusanalüüs ei hõlma teatatud kujul kõiki uusi meetmeid ning need liikmesriigid ei ole kõiki ajakavasid esile toonud. Suurt osa teavitatud meetmetest kavatakse rakendada pärast 2018. aastat ning osa neist jätkub pärast 2020. aastat. Liikmesriigid on üldiselt märkinud ära meetmete rakendamise eest vastutavad üksused.
Järeldused puuduvad	Küpros, Iirimaa	Nende liikmesriikide esitatud andmete põhjal pole võimalik järeldusi teha.

Tabel 1 – tõenäosus, et uusi meetmeid rakendatakse¹⁰⁷

Kui tasuvusanalüüsid esitati, ei käsitletud nendes olukorda siiski terviklikult. Samuti ei viidatud alati rakendavale asutusele, rahastusele ega eelarveeraldistele, mis seadis meetmete rakendamise tõenäosuse kahtluse alla. Ka ei kvantifitseeritud meetmete võimalikku mõju ja parimal juhul kirjeldati neid kvalitatiivselt.

Piisavalt üksikasjalik aruandlus oleks võimaldanud paremini mõista, mida meetmega saavutada taheti. Lisaks ei olnud võimalik hinnata käimasolevate merekeskkonna meetmete mõju. Niisiis ei olnud võimalik määrata, kui palju surve väheneb ning kas meetmed ise on hea keskkonnaseisundi saavutamiseks piisavad. Kuigi seda ei olnud teatavate meetmete puhul teadmislünkade tõttu tõesti võimalik teha, oleks hinnangut tugevdanud see, kui liikmesriikide jõupingutusi oleks võimalik kasutada merekeskkonnale avalduva positiivse mõju käegakatsutavaks hindamiseks.

Veel üks tähelepanek on, et kuigi enamik liikmesriike viitab vastavatele piirkondlikele merekonventsioonidele ja rahvusvahelistele kokkulepetele, nimetab osa liikmesriike piirkondlike tegevuskavasid ja piirkondlike või rahvusvahelisi kohustusi ainult üldiselt ning ei täpsusta, milliseid meetmeid rakendatakse. Taaskord ei olnud võimalik määrata kindlaks, mida selliste meetmetega saavutada tahetakse. Enamikul juhtudest ei keskenduta meetmetes piirkonnale või allpiirkonnale, vaid piirdatakse geograafilise alaga territoriaalvetes.

Järeldused ja soovitused

Liikmesriigid on teinud oma meetmeprogrammide väljatöötamiseks märkimisväärseid jõupingutusi. Nad on merekeskkonna kaitsmiseks lõiminud omavahel erinevaid riiklikke, ELi ja rahvusvahelisi poliitikasuundi ja protsesse. Enamik liikmesriike on samuti kehtestanud uusi meetmeid, et tegeleda konkreetselt nende merekeskkonnale avalduvate surveteguritega, mida

¹⁰⁷ Ükski liikmesriik ei saanud hinnangut, et nad ei rakenda tõenäoliselt oma uusi meetmeid.

muidu ei käsitletaks, näidates seega merestrateegia raamdirektiivi lisaväärtust. Siiski võib teatavate piiriüleste survegurite puhul piirkondliku või ELi tasandil toimuva koordineerimise puudumine tuua surveguride kõrvaldamisel kaasa killustunud ja ebatõhusa lähenemise. Merekeskkonda reostavate plastjätmete vallas tegeletakse probleemiga ELi tasandil, nimelt rakendades Euroopa strateegiat plasti kohta ringmajanduses ja selle järelmeetmeid.

Siiski näitab hinnang, et liikmesriikide võetud meetmed ei hõlma nõuetekohaselt kõiki merekeskkonnale avalduvaid survegurideid. Programmide eesmärkide ulatus on erinev. Hea keskkonnaseisundi saavutamise 2020. aastaks kõigis Euroopa merepiirkondades ja kõigi 11 direktiivis nimetatud tunnuse raames on jätkuvalt ebatõenäoline. Kuigi on teada, et ökosüsteemid reageerivad muutustele aeglaselt, valmistab see pettumust, sest see tähendab, et direktiivis ettenähtud peamist kohustust – head keskkonnaseisundit – ei saavutata tõenäoliselt õigeaegselt. Liikmesriikidest oodatakse, et nad annaksid 2018. aastal aru¹⁰⁸ oma meetmeprogrammi rakendamise hetkeseisu kohta. Sellega peaks andma selgema ülevaate, kui kaugel nad on kõigi oma meetmete rakendamisega.

Liikmesriigid peavad samuti esitama 2018. aasta oktoobriks¹⁰⁹ ajakohastatud aruande hea keskkonnaseisundi ja eesmärkide kindlaksmääramise ning keskkonnaseisundi hindamise kohta. Komisjon tugineb nendele erinevatele elementidele, et avaldada 2019. aastal rakendamisaruanne, milles vaadatakse üle edusammud¹¹⁰ enne hea keskkonnaseisundi saavutamise 2020. aasta tähtaega.

Kokkuvõttes leiab komisjon, et kõigis meetmeprogrammides tuleb eri riikides teha erineval määral jõupingutusi, et neid saaks pidada direktiivi nõuete täitmiseks asjakohaseks raamistikuks. Järgnevas tabelis on asjakohased suunised vajalike muudatuste kohta esitatud soovitude kogumina. Riigipõhised suunised on esitatud soovitustena käesolevale aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendis¹¹¹.

Kategooria	Soovitused
Tõhususe mõõtmine: <i>rahvusvahelised ja piirkondlikud viited</i>	Liikmesriigid peaksid meetmete tõhususe mõõtmisel tegema järgmist: <ul style="list-style-type: none"> määrama iga asjaomase merepiirkonna või allpiirkonna kohta kindlaks meetmed, kasutades selleks näiteks piirkondlikke tegevuskavasid; selgitama, milliseid konkreetseid piirkondlikest või rahvusvahelistest algatustest tulenevaid meetmeid nende programmis rakendatakse ja mitte viitama piirkondlikele ja rahvusvahelistele tegevuskavadele üldiselt;
Tõhususe	<ul style="list-style-type: none"> määrama kõigi meetmete kohta kindlaks rakendamise ajakava, tagatud rahastuse ja nende rakendamise eest vastutavad üksused;

¹⁰⁸ Artikkel 18.

¹⁰⁹ Artikli 17 lõike 2 punktid a ja b.

¹¹⁰ Artikkel 20.

¹¹¹ Aruande (SWD(2018)393) lisas on esitatud üksikasjalikumad täiendavad järeldused ja soovitusid tunnuste ja liikmesriikide kaupa.

mõõtmise: <i>rakendamise ajakavad, rahastus ja vastutav üksus</i>	<ul style="list-style-type: none"> • prognoosima hea keskkonnaseisundi saavutamise alternatiivseid kuupäevi, kui eeldatakse, et seda 2020. aastaks ei saavutata;
Tõhususe mõõtmise: <i>seosed eesmärkidega</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kasutama eesmärke meetmete kaudu hea keskkonnaseisundi saavutamisel süstemaatiliselt versta-postidena;
Tõhususe mõõtmise: <i>seosed seireprogrammidega</i>	<ul style="list-style-type: none"> • ühendama oma meetmed paremini seireprogrammidega, kui neid järgmine kord 2020. aastal ajakohastatakse, et hinnata nende mõju ja seega nende tõhusust ja tulemuslikkust eesmärkide täitmise ja hea keskkonnaseisundi saavutamise vallas;
Tõhususe mõõtmise: <i>survetegurite kvantifitseerimine ja hea keskkonnaseisundi ga seostamine</i>	<ul style="list-style-type: none"> • kvantifitseerima nende vetes esinevad survetegurid ja selle, kui palju nende tase võetud meetmete tulemusel eeldatavasti langeb. Seda võib hõlbustada täiendavate jõupingutustega, et kõrvaldada lüngad teadmistes ja et määrata piirkondlikul või ELi tasandil selliste hinnangute jaoks kindlaks meetodika. Kvantifitseerimine aitab samuti seostada meetmeid hea keskkonnaseisundi saavutamise-ga.
Survetegurite vastu võitlemine: <i>tegelemine surveteguritega, mida pole piisavalt käsitletud</i>	<p>Liikmesriigid peaksid survetegurite vastu võitlemisel tegema järgmist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • käsitlema survetegureid ja nendega seotud inimtegevusi paremini, sh järgmistes valdkondades: laevanduses ummistavate organismide tõttu võõrliikide sissetoomine, harrastuskalapüük, atmosfäärist pärinevate toitainetega rikastumine, üksikprogrammide kumulatiivne mõju hüdrograafilistele tingimustele, saasteainete sattumine atmosfäärist vette, ranniku- ja avameretegevuse tõttu makro- ja mikrojäätmete sattumine merekeskkonda ning mitmesugustest allikatest merekeskkonnas veealuse müra tekitamine (samuti soojuse ja energia tekitamine, kui see on võimalik); • tagama, et kõik piirkonna liikmesriigid käsitlevad samas merepiirkonnas või allpiirkonnas levinud survetegureid;
Survetegurite vastu võitlemine: <i>liikide ja elupaikade ruumiline ulatus</i>	<ul style="list-style-type: none"> • tagama mereliikidele ja elupaikadele avalduvate surveteguritega tegelemisel laiema geograafilise ulatuse eelkõige avamerel, et meetmetes ei piirdu-taks üksnes ruumiliselt kaitstud aladega;
Survetegurite vastu võitlemine: <i>otsemeetmete ja kaudsete meetmete kombineerimine (sekkumine vs. haldamine/teadlikkus)</i>	<ul style="list-style-type: none"> • lisaks rohkematele horisontaalmeetmetele, mis parandavad haldamist, koordineerimist ja teadlikkuse parandamist, rakendama meetmeid, millega reguleeritakse või suunatakse merekeskkonda mõjutavaid tegevusi;

<p>Survetegurite vastu võitlemine: artikkel 11 vs. artikkel 13</p>	<ul style="list-style-type: none"> • teavitama andmete kogumisest ja seirest oma merestrateegia raamdirektiivi seireprogrammide raames (artikkel 11), mitte meetneprogrammi raames (artikkel 13). Kui tõhusate meetmete kavandamiseks on teadmisi liiga vähe, on siiski kasulik märkida ära uurimisalgatuste kaudu lünkade täitmiseks võetud meetmed;
<p>Survetegurite vastu võitlemine: <i>surveteguri ja hetkeolukorra vaheline suhe</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • parandama seoseid survetegurite tunnuste kohta teatatud meetmerühmade ja selle vahel, milline on nende võimalik kasu olekutunnustele, et võimaldada mõjust põhjaliku ülevaate saamist;
<p>Survetegurite vastu võitlemine: <i>meetmete ruumiline mõõde</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • määrama üksikasjalikult kindlaks meetmete ruumilise mõõtme; • laiendama meetmete ruumilist mõõdet, et see hõlmaks väljapoole rannikuvett jäävaid merealaseid, kus asjaomased survetegurid esinevad;
<p>Survetegurite vastu võitlemine: <i>erandid</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • põhjendama täiendavalt artikli 14 kohaseid erandeid, mida peetakse hinnangus tehniliselt põhjendamatuks või osaliselt põhjendatuks.